

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 90 D, za četrt leta 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VI.

Telefon štev. 552

LJUBLJANA, dne 11. septembra 1923.

Telefon štev. 552

STEV. 107.

Hilarij Vodopivec, član glavne kontrole, Beograd.

Naša valuta.

Ves gospodarski promet obstoji v tem, da stvari prehajajo iz roke v roko in da se delo ali usluga vrši v korist druge osebe. V obeh primerih se navadno za stvar ali uslugo plača gotova vsota denarja. Ta vsota denarja igra v prometnem življenju dvojno vlogo: ona je odškodnina za prodano stvar ali napravljeno uslugo in obenem je ta vsota merilo za vrednost dolične stvari ali usluge. Odškodnina in merilo vrednosti stoji med seboj v tesni zvezi in na njihovo višino vplivata v prvi vrsti špekulacija in konkurenca. Špekulacija dviga cene stvarim in uslugam, konkurenca pa jih tlačja in iz kombinacije teh dveh faktorjev se razvija pravo razmerje izmed vrednosti stvari in uslug z ene strani ter višine odškodnine z druge strani.

Slika prave vrednosti stvari ali usluge dobimo le tedaj, kadar je merilo stalno in nepromenljivo. V prometnem življenju imamo več stalnih meril; da omenim le meter, kilogram in liter. Ta merila nam predstavljajo točne veličine. Tudi denar je bil pred vojno precej stalno merilo. Toda vsled destruktivnega vpliva vojne na gospodarsko življenje, je v vseh evropskih državah, posebno v onih, katere so se udeležile vojne, nastopila večja ali manjša ekonomska depresija in negotovost gospodarskega življenja. Vsled inflacije papirnatega denarja in zmanjšanja kovinskih podlog emisijskih bank v zvezi s splošno ekonomsko depresijo, je denar padel globoko izpod svoje predvojne nominalne vrednosti in pojavljala se je večja in večja draginja. Draginja pa ni iskati danes toliko v pomanjkanju gotovih stvari, draginja danes ni absolutna, kakor je bila n. pr. med vojno, nego je samo relativna prikazen. Vrednost stvari in uslug, ako jih ocenimo z zlatim denarjem, je ostala več ali manj ista, samo denar kot merilo vrednosti se je zmanjšal, je izgubil na svoji vrednosti. Pri merilu za dolgost bi dobili slično sliko, ako bi se meter skrčil n. pr. na pet centimetrov. V tem primeru bi za moško obleko potrebovali mesto treh normalnih metrov, 60 zmanjšanih metrov blaga, količina blaga pa bi bila ista. Slično stoji z valuto. Ako bi ista — četudi v znižani vrednosti — bila stalna in nepromenljiva, bi bila popolnoma dobro merilo za vrednosti stvari in uslug ter v prometu istotako dobro plačilno sredstvo, kot je bila predvojna zlata valuta. Da se povrnemo k gornjemu primeru: kakor bi se v prometu mogel brez vsake škode upotrebiti kot edinica za dolžino meter v dolgosti od pet centimetrov in bi pri merenju dobili 20 krat večje število, sicer bi pa v vseh primerih mogli izražati vsako dolžino z enako preciznostjo, kakor z našim normalnim metrom, istotako bi se s stalnim dinarjem mogla natančno oceniti vrednost vsake stvari in usluge.

Za naše gospodarsko življenje torej ni največje zlo, da je naša valuta padla globoko izpod zlate paritete, nego največji nepovoljni vpliv na naše ekonomske odnose izvršuje nestalnost valute. Trgovec je vkupil blago v inozemstvu in je po tedanjem kurzu računal, da bo plačal liro ali frank z gotovo vsoto dinarjev. Ko je pa trgovec pri do-

spelosti plačanja hotel svoj dolg v inozemstvu poravnati, kurs dinarja je bil na njegovo škodo tako izpremenjen, da je ta padec valute ogrožal ne samo njegov pričakovani dobiček, nego celo spravljal v negotovo stanje ves njegov gospodarski položaj. Kupovanje blaga v inozemstvu, postala je prava hazardna igra. Da v bodoče parira tak eventualni udarec, je moral trgovec obračati svojo špekulativno pozornost na dve strani; on je pri ustanovitvi prodajnih cen moral uvaževati ne samo oibčajni bruto-dobiček, nego je moral pri tem računati tudi z eventualnim padcem naše valute. Da se je naš trgovec včasih pri tem vstel — v svojo korist, ker se je pri dinarju mesto padanja pojavilo dviganje, mu ne moremo šteti v zlo; je pač imel srečo v hazardu in kdo ve, da li ni v eni ali dveh poznejših nabavkah iz inozemstva izgubil ves ali velik del tega nepričakovanega dobička.

Nestalnost valute je vnesla v našo trgovino celo evolucijo; odstotki dobička so postajali ogromni in priznati moramo, da se to dviganje odstotkov — vsaj pri velikem delu naših trgovcev — ne more pripisovati nerealni špekulaciji, nego edinole strahu pred rizikom, kateremu so bili trgovci izloženi vsled nestalnosti valute. Trgovski dobiček namreč ni samo odškodnina trgovcu za njegov trud, nego je obenem zavarovalna premija njegove prometne glavnice za eventualne izgube. Vsled tega, čim večji je riziko, kateremu je trgovec izložil svojo glavnicu, tem večji mora biti njegov preliminarni dobiček; v takih primerih mora trgovec delati z višjimi nego običajnimi odstotki.

Ti povišani odstotki se prevaljujejo na konsumente in s tem se vstvarja večja in večja draginja. Čim bi osciliranje naše valute prestalo in bi se ista stabilizirala — vseeno na kaki višini, da li na šest ali na osem švicarskih frankov — pojavila bi se tudi v trgovini stabilnost. Trgovci bi zadobivali zaupanje v naš denar, trgovski riziko bi padel, odstotki dobička pri ustanovljenju cen bi padali in s tem bi padala tudi draginja. Pod pritiskom konkurence bi se ustanovilo ravnotežje v našem javnem in privatnem gospodinjstvu. Brez stabilizacije valute je ves trud za doseg občega blagostanja brezuspešen. Kaj pomaga n. pr. povečevanje plač delavcem in uradnikom, ako industrijalec in država prevajujeta višek izdatkov za povečane plače na konsumente, oziroma na davkoplačevalce; povečane cene izdelkov in povečani davki povečavajo draginjo, katere ponavadi v kratkem času daje zopet povod opravičeni zahtevi po ponovnem povišanju plač.

Kako naj se stabilizacija naše valute izvrši, so naši finansieri različnega mnenja. Nekateri stoji na stališču državne intervencije. Oni zahtevajo od finančnega ministra, naj s smotrenimi odredbami glede izvoza in uvoza, glede trgovine z valutami in devizami preprečuje možnost nezdrave špekulacije; oni zahtevajo, naj Narodna banka z bistrim okom spremlja pojave na mednarodnem trgu deviz, posebno na curiški borzi in naj intervenira s

svojimi devizami vsakokrat, kadar privatna špekulacija skuša začasno povišati ali znižati kurz dinarja. — Drugi zopet smatrajo državno intervencijo zbog stabilizacije naše valute, kot nekaj nenaravnega in nepotrebne, da celo škodljivega. Oni priporočajo popolnoma prosto trgovino z valutami in devizami in so mišljenja, da bo prosta konkurenca uredila pravo vrednost dinarja in se bode dinar tem brže stabiliziral, čimprej se konsolidirajo naše politične, ekonomske in finančne prilike.

Katera izmed gornjih teorij vodi sigurnejše k stabilizaciji naše valute? Odgovor ni lahek, vendar se mi vidi druga ideja boljša. Pretirano vmešavanje vladne oblasti v gospodarske odnose, stavlja industrijo in trgovino pod državno kuratelo in vstvarja nezdrave, nenarav-

ne odnose, kateri morejo sicer za kratko dobo vplivati ugodno na stanje naše valute, ali ne izključujejo možnosti silne reakcije, čim bi vladna intervencija izostala ali pa bila prešibka. Po teoriji svobodne trgovine pa bomo sicer hodili nekoliko bolj počasi, zato pa z odločnim korakom k trajni stabilizaciji valute. Državna uprava pa naj skrbi, da vpostavi pravo ravnotežje v svojem proračunu, naj varčuje z izdatki, naj poboljšava železniški in parobrodni promet, naj vodi racionalno carinsko politiko, naj štiti pred inozemstvom domačo industrijo in naj olajša izvoz vseh onih pridelkov in izdelkov, glede katerih izkazujemo super-produkcijo. Na ta način pridemo tudi najprej do ravnotežja v izvoznih in uvoznih trgovini, ki je eden izmed najglavnejših faktorjev za stabilizacijo valute.

Shod slovenskega obrtništva.

V soboto, 8. sept. se je vršil v Ljubljani shod obrtnikov. Shod, katerega je priredila Deželna zveza obrtnih zadrug, je uspel prav dobro. V veliki dvorani Kazine se je zbralo nad 500 obrtnikov iz vseh krajev Slovenije. Zastopano je bilo tudi srbsko obrtništvo po predsedniku obrtne zbornice v Beogradu g. Milanu Stojanoviču, ter obrtništvo iz Hrvatske, ki je poslalo na shod 12 zastopnikov.

OTVORITEV SHODA.

Shod je otvoril okrog pol 11. ure predsednik Zveze gosp. Engelbert Franchetti, ki je pozdravil vse zborovalce, pred vsem pa kot namestnika velikega župana g. vladnega svetnika Mencingerja, zastopnika ministrstva za trgovino in industrijo gg. dvornega svetnika dr. Marna in komisarja dr. Mramorja, predsednika beogradske obrtniške zbornice g. Milana Stojanoviča, zastopnike Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani gg. predsednika Ivana Kneza, podpredsednika Ivana Ogrina in dr. Pretnarja, dalje podpredsednika Centrale industrijskih korporacij v Beogradu g. dr. Fr. Windischerja, zastopnika Zveze trgovskih gremijev g. Zebala, tajnika Zveze industrijcev v Ljubljani dr. Golio, zastopnika oddelka za socialno politiko g. komisarja doktorja Skubica, zastopnika ljubljanske mestne občine g. svetnika Pirca, zastopnika Urada za pospeševanje obrti g. inž. Guliča, ravnatelja srednje tehnične šole g. vladnega svetnika Šubica, zastopnika Obrtne organizacije v Splitu gg. Manolo in Čeha, poslanca gg. dr. Reiserja in Stanovnika ter ostale zastopnike političnih strank in zastopnike časopisja.

V kratkem nagovoru je predsednik orisal težkoče obrtniškega stanja po vojni, kar je prisililo obrtnike, da so se pričeli stanovsko zavedati in organizirati. Rešitve je iskali le v dobri organizaciji. Da se je organizacijski duh mogel uspešno širiti ter roditi uspehe, je v prvi vrsti zaslug Deželne zveze obrtnih zadrug v Ljubljani. Vsa obrtnike se tikajoča vprašanja naj se ne rešujejo brez obrtništva. Da bodo obrtnike v tem pogledu bolj vpoštevali, je potreba več smisla za organizacijo. Grajal je, da je od 16.000 obrtnikov naročenih na obrtniško strokovno glasilo »Obrtni Vestnik« le 1400. Enotna organizacija obrtništva, ki je

edina strokovna in kot taka v stanju, da združi vse obrtnike, je Deželna zveza obrtnih zadrug v Ljubljani za bivšo Kranjsko in Zveza južnoštajerskih obrtnih zadrug v Celju za bivšo Štajersko. Vezo med obema zvezama naj tvori »Obrtni Vestnik«.

POZDRAV NJ. VEL. KRALJU.

Predsednik se je nato spominjal veselega dogodka v hiši našega vladarja kralja Aleksandra I. in pozval zborovalce, da zakličejo: »Živel kralj Aleksander, živel kraljica Marija in živel prestolonaslednik«. Po njegovem predlogu se je poslala kabinetni pisarni Nj. Vel. kralja nastopna brzojavka:

»Slovensko obrtništvo, zbrano na shodu v Ljubljani dne 8. septembra, se počašča izražati o priliki rojstva prestolonaslednika Vašima Veličanstvoma najudanejšje čestitke«.

Istotako se pošlje brzojavni pozdrav ministru trgovine in industrije g. Kojiću obenem s prošnjo, da se uvažuje resolucije današnjega zborovanja.

Prečitala se je nato brzojavka Saveza hrvatskih obrtnika, ki poziva slovensko obrtništvo naj odločno zahteva korekturo nepravilnih zakonov, ki tlačijo obrt.

POZDRAV BEOGRADSKIH OBRJNIKOV.

Za g. Franchettijem je povzel besedo predsednik beogradske obrtne zbornice g. Stojanovič, ki je pozdravil slovenske obrtnike ter podudarjal med drugim potrebo krepke organizacije, potrebo, da Narodna banka pravično razpodeli svoje kredite. V Srbiji so obrtniki pričeli energično akcijo, da se reši kreditno vprašanje za obrt v vsej državi. Nujno potrebna je ustanovitev obrtne kreditne banke, ki bi imela nalogo dajati obrtniku cenen kredit. Sedaj je obrtnik, kljub temu, da daje Narodna banka gotovim industrijskim podjetjem kredite po 6 do 8%, še vedno izpostavljen oduštvu nekaterih špekulantov, ki jim mora plačevati 20 do 30%.

Zborovanje so potem pozdravili občinski svetnik g. Pirc, poslanec g. Stanovnik in v imenu trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani g. dr. Pretnar.

Gospod Jakob Zadravec iz Središča je nato pristopil k prvi točki dnevnega reda, ki je vsebovala

preosnovno zakona o zavarovanju delavcev in obstoječe centralizacije.

V obsežnem referatu je izčrpno razpravljalo o omenjeni temi in je bila na njegov predlog sprejeta resolucija o reformi zakona o zavarovanju delavcev. V njej se zahteva splošno zavarovanje za vse stanove ter ustanovitev socialnih zavarovalnih zavodov, ki naj prevzamejo vse bolniško, nezgodno, starostno in posmrtno zavarovanje. Pokrajinske socialne zavarovalnice naj dobe popolno, a enostavno in ceneno samoupravo, okrožne socialne zavarovalnice pa avtonomijo s skrčeniimi samoupravnimi pravicami. — Osrednja socialna zavarovalnica, kot vrhovna upravna zavarovalna oblast v državi naj bi izvajala le nadzorstvo, dajala enofna navodila za izvajanje zakonskih določil ter delovala inicijativno v socialno-zavarovalnih vprašanjih. Država naj bo le nadzorstveni organ.

Resolucija zahteva nadalje, da se socialno-zavarovalni prispevki znižajo na utemeljeni minimum. Zavarovancu naj se zjamči obstoj, a izključi vsako zlorabo socialne zavarovalnice. Obrtnikom naj se omogoči dobivanje cenene kredita iz razpoložljivih denarjev socialno-zavarovalnih zavodov. Glede okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani ste bili še posebej sprejeti naslednji dve točki:

I. »Z vsi odločnostjo zahtevamo, da se pri »Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev« v Ljubljani uvede brezhibno poslovanje v predpisovanju prispevkov, da se predpisujejo individualno, da se pritožbe in dopisi sploh rešujejo, da se organizira zdravniška služba v nujnih slučajih, da se nemudoma preuredi izvršitev vajencev v mezodne razrede in da se splošno zniža denar in ekvivalent za naturalne dajatve.

II. Z ozirom na ponovne pritožbe zoper poslovanje »Okrožnega urada za zavarovanje delavcev« v Ljubljani, izražamo svojo nezadovoljnost in prosimo, da vodstvo ozdravi razmere v tem zavodu.

K drugi točki dnevnega reda

o izenačenju davkov

je referiral g. Ivan Rebec iz Celja. Na podlagi svojih izvajanj je predlagal resolucijo, ki je bila sprejeta in zahteva:

1. da se v finančnem zakonu za leto 1923/24 ukine pobiranje 30 odst. povečanja na hišne davke, posebno pridobnino in dohodnino, ki ne preneso po svoji dosednji izmeri nobenega povečanja;

2. da se davčni minimum za dohodnino poviša na 10.000 Din in lesčica za dohodnino omili, da bo dohodnina vstrezala plačilni možnosti davkoplačevalca, dalje, da se dohodnina ne bo vštela v podstavo za odmero invalidskega davka;

3. da se davek na poslovni promet z uveljavljenjem enotnega zakona o neposrednih davkih ukine, do tedaj pa omili, da se v število pomožnega osebja, ki je pri obrtnikih merodajno za davčno dolžnost, ne bodo všteli vajenci, da se prizna pravica pritožbe tudi onim, ki ne vložijo prijave in da ga bodo odmerjali plenumi komisij, ne pa podkomisije;

4. da se znova uvede vročevanje plačilnih nalogov, ker le na ta način je mogoča orientacija in kontrola o davčnih predpisih, zaostankih in plačilih;

5. da se uvede avtonomne finance s predkazom državnih (realnih) davkov, da avtonomni zastopi za kritje svojih vedno rastočih potrebščin ne bodo navezani edino na doklade, ki pogosto dosegajo večkratni mnogokratnik državnega davka in radi tega docela izčrpavajo obdavčeni donos;

6. da se v predlogu zakona, s katerim se hočejo uveljaviti nove in izdatno povišati že obstoječe takse, izločijo vse trdote, posebno pa tarifna postavka 62, ki neupravičeno nalaga gostilniški obrti ogromno breme stalne polletne takse;

7. da se trdote dosedanje davčne zakonodaje omilijo že s finančnim zakonom za l. 1923/24, ne glede na nameravano davčno reformo, da se na ta način prepreči preobčutna davčna obremenitev vsaj za l. 1923 in 1924, ako ne bi bilo mogoče uveljaviti davčne reforme že izza dne 1. januarja 1924;

8. da se čimpreje uveljavi enoten zakon o neposrednih davkih in s tem omogoči enakomerna davčna obremenitev vseh slojev. Zahtevamo, da se ta zakon ne uveljavi, dokler ne bo dana pridobitnim slojem prilika, da se še izjavijo o novem načrtu, ki ga je po časopisnih vesteh na novo izdelal finančni minister in ga predložil ministrskemu svetu v odobritev.

Radi pomanjkanja časa, predlaga pri tretji točki dnevnega reda

»Prisilno zavarovanje obrtnikov in njihovih rodbinskih članov zoper bolezni in starost«

referent g. Franc Ravnikar, da se ta referat ne prečita, temveč, da se sprejme resolucija že sedaj ter da se obsežni referat ponatisne v »Obrtnem Vestniku«, kjer lahko interesi proučijo vprašanje. Po daljši debati, katere so se udeležili mnogi obrtniki, se sprejme po predlogu g. Zdravca nastopna resolucija:

»Po referentu predložena resolucija se v bistvu odobrava. Referat se da v tisk in se razpošlje vsem zadrugam, organizacijam in društvom v proučevanje. Med tem naj se po strokovnjakih izdelata zakonski načrt, ki se naj predloži sestanku

načelnikov, o katerega sklepah naj razpravlja za ta namen posebno sklican shod obrtnikov.

Nato je podal predsednik besedo narodnemu poslancu prof. Reiserju. Govornik poziva obrtništvu, ki je v državi eden od najbolj vpoštevanih vrednih stanov, da sleče svojo skromnost in odločno zahteva, kar mu gre. Dotaknil se je tudi vprašanja obrtnega šolstva in zahteval, da se prosvetni sistem v naši državi spremeni. Imamo preveč gimnazij, realk, a premalo strokovnih šol. Zahtevali se mora, da se obrtne nadaljevalne šole poddržijo, a ne samo, da dovoli država dovolj sredstev za vzdrževanje teh šol. H koncu želi najlepši uspeh zborovanju. Govor poslanca Reiserja je žel na koncu viharo odobravanje.

K zadnji točki dnevnega reda je poročal načelnik čevljarke zadruga g. Matej Oblak iz Ljubljane

o uvedbi obligatne mojstrske preizkušnje.

Po izčrpnem, strokovno utemeljenem referatu, se je sprejela od referenta stavljená resolucija, v kateri se poziva ministrstvo trgovine in industrije, da na podlagi pooblaščenja, danega mu v § 114., od 7. obrtnega reda izda naredbo, da smejo v obrt, ki jih naj določi trgovska in obrtna zbornica v sporazumu s prizadetimi zadrugami, držati vajence samo oni obrtniki, ki so z uspehom položili mojstrski izpit.

Po vseh referatih se je vršila zelo zanimiva debata, katere so se udeležili g. Novak, Vahtar, Jeločnik i. dr.

Ker se po izčrpanem dnevnem redu ni javil nikdo več k besedi, je predsednik zborovanja g. E. Franchetti ob pol 2. uri zaključil to tako lepo manifestacijo slovenskega obrtništva.

III. Ljubljanski velesejm.

III. Ljubljanski velesejm je bil zaključen v ponedeljek ob pol 7. uri zvečer.

V nedeljo je bil javljen velesejmskemu uradu obisk soproge gosp. ministrskega predsednika Pašiča. Gospa Pašičeva je prišla na Ljubljanski velesejm v nedeljo okrog pol 11. ure dopoldne v spremstvu hčerke svojega sina Rada Pašiča in matere njene snaha. Po pozdravu so spremjali goste ravnatelj velesejmskega urada g. konzul Dular, prof. Juvančič in bivši poslanik g. Vošnjak.

Zadnji dan velesejma je posetilo prireditev približno 14.000 oseb. Rekordni dan je bil v soboto, ko je posetilo velesejm nad 28.000 ljudi. V nedeljo je bil obisk nekaj manjši, cenijo ga na 23.000 oseb, kar je še vseeno zelo veliko.

Razstavljalci so zelo zadovoljni z uspehom Ljubljanskega velesejma. Prav mnogi so izjavili, da je bil uspeh mnogo boljši, kakor na drugih domačih in inozemskih velesej-

mih. Tudi inozemski razstavljalci so bili zelo zadovoljni. Izredno mnogo se je prodalo blaga zadnja dva dni, tako na debelo, kakor tudi na drobno, ker je bila ta dva dni razprodaja izloženih vzorcev.

Predsednik upravnega odbora g. Bonač je izjavil časnikarjem: Razstavljalci so bili z uspehom velesejma zadovoljni. Gotove domače industrije potrebujejo velesejm in predvsem novo ustanovljena industrijska podjetja. Lani in predlanskim v Sloveniji ustanovljene industrije so dokazale, da s svojimi izdelki lahko konkurirajo z inozemstvom. Od velesejma niso imeli dobička samo razstavljalci, marveč tudi ljubljanski trgovci in celo tvorničarji, ki niso razstavili. Z organizacijo ljubljanskega velesejma so bili vsi razstavljalci zadovoljni, s postrežbo organov sejemkega urada tudi. Z ozirom na sedanjo denarno krizo je doseženi kupčijski efekt zelo ugoden.

Podrobnejša poročila o rezultatih velesejma še prinesemo.

Gospodarske posledice potresa na Japonskem.

Vsi časopisi pišejo, da bo imel potres na Japonskem velike politične in ž njimi vred gospodarske posledice. Konjunkturo, nastalo vsled svetovne vojne, je znala Japonska izborni izkoristiti in si je gospodarsko zelo opomogla. Nabrani kapital je naložila deloma doma, v industrijskih podjetjih, deloma pa v inozemskih denarnih zavodih. Znala si je poiskati take zavode, kjer se je denar izvrstno obrestoval. Ta dobra konjunktura pa ni bila trajna in je takoj prenehala, ko se je pojavila zopet evropska konkurenca. Največ trgovsko-gospodarskih stikov ima Japonska z ameriškimi Zedinjenimi

državami, potem pa s Kitajsko. Kdor bere o vednih preprih med Kitajsko in Japonsko, bi pač ne pričakoval, da so leta 1921 prodali Japonci Kitajcem za 410 milijonov jenov blaga. Jen je danes toliko vreden kot 50 dinarjev; torej je šlo blaga na Kitajsko za 20 milijard dinarjev in pol. Vsa zunanja trgovina Jugoslavije, torej eksport in import, ni znašal lanske leto niti 8 milijard dinarjev. Kljub ogromnemu eksportu, se je pa v zadnjih letih trgovska bilanca Japonske neprestano slabšala; pa ne samo to, tudi ves trgovski promet je nazadoval. Torej ne samo razmerje med inportom in eksportom

LISTEK.

Gustav Freytag.

Dati - Imeti.

Popoldne se Anton ni mogel vzdržati, da bi nekolikokrat ne dvignil pogleda in opazoval ponosni obraz nasprotnika. Pri tem je občutil, kako strašno bo zanj, če bo moral ostati tuj temu možu, na katerega se je tako navezal. Toda ostal je trden. Tudi zdaj, ko se je že razpršila prva jeza, je čutil, da bi ne mogel drugače ravnati. To prepričanje ga je ganilo do srca. In v tem razpoloženju je popolnoma pozabil umakniti pogled od svojega izgubljenega prijatelja. Ko je Fink dvignil oči, je videl, da počiva Antonov pogled poln žalosti na njegovem obrazu. Ta boleštni izraz je brezobzirneža bolj vznemiril nego prejšnja jeza. Spoznal je iz tega, da namerava ostati Anton trden in misel na Rozalijo je podlegla. Če bi šel Anton v svoji ozko-srčnosti k Rozalijini materi, bi bila zanj ta pustolovščina itak uničena. Za materino jezo se je sicer malo

brigal, Rozalija naj sama gleda, kako se bo spravila iz zagate, toda misel na ubogega Bernarda mu je bila neprijetna. Najhujše pa mu je bilo, da bo njegovo lastno razmerje z Antonom končano za vedno, kakor hitro bo vpletena v zadevo kakatrefja oseba. Ta misel mu je nagrbancila čelo.

Neposredno pred zaključkom službe je padla neka senca na papir pred Antonom. Dvignil je oči, in Fink mu je molil čez mizo malo pisemce, naslovljeno na Rozalijo. Anton je skočil pokonci.

»Pisal sem ji,« je dejal Fink ledenohlavno. »Ker mi daje tvoje prijateljstvo na izbiro le dve stvari, ali kompromitirati deklico, ali pa prekiniti svoje študije o interesantni človeški duši, sem se moral odločiti za slednje. Tu je pismo. Lahko ga čitaš. Vsebuje slovo.«

Anton je vzel grešniku pismo iz roke, ga naglo zapečatil in oddal slugi, naj ga nemudoma nese na pošto.

Na ta način je bila nevarnost odstranjena, toda neka napetost je od tega dne ostala med obema zaveznikoma. Fink je še nadalje kahal

jezo, in Anton ni mogel pozabiti njegovega čina, ki ga je smatral za izdajalstvo nad prijateljem Bernardom. In Fink nekoliko tednov ni pil svojega čaja v Antonovi družbi.

5.

Tvrdka T. O. Schröter je imela vsako leto določen dan, katerega se je brezskrbno vdala veselju in zabavi. Vpeljan je bil kot spomin na uro, ko je pristopil gospod Schröter kot družabnik k trgovini svojega očeta. Če je padel ta dan na delavnik, je bilo praznovanje določeno za prihodnjo nedeljo. Praznovali niso razkošno in pretirano, ampak celi potek je bil miren in reden, takorekoč nekak službeni praznik. Najprej je bila velika pojedina celokupnega pisarniškega osebja pri principalu, nato pa se je odpeljala cela družba, s Sabino in principalom na čelu, v bujno vas, kjer se je nahajala Irgovčeva vila, in kamor je mestne prebivalce privabljala množica javnih vrto in poletnih koncertov. Tam so pili kavo, uživali naravo in se zvečer ob mraku odpeljali nazaj v mesto.

To leto je praznoval trgovec petindvajsetletni jubilej svojega vstopa. Že zjutraj mu je častitala deputacija nakladalcev in hišnih hlapcev, k obedu pa so se tovariši zbrali v svojih najprazničnejših oblekah.

Po obedu so se, kakor običajno, odpeljali v imenovano vas. Izstopili so, in gospodje so se zbrali okrog svilnate obleke svoje gospodične; glasni zvoki godbe so jim doneli nasproti; stopili so v drevo-red, ki je bil danes napoljen z blestečimi toiletami meščanov.

Sabina se je, obdana od gospodov, pomikala naprej. Možno je, da bi ta poljujoči dvor napravil marsikateri Evini hčerki večje veselje, nego njej. Vsekakor pa je bil ličen pogled, ko je ob bratovi roki korakala med vrstami dreves, za njo in na njenih obih straneh pa vneti gospodje, komaj čakajoči prilike, da izkažejo gospodarici svojo uslužnost. Na njeni levi strani je korakal Fink, ki je bil danes izredno poredno razpoložen, in proti svoji volji se je morala Sabina smežati neusmiljenim glosam, ki jih je posvečal pozornost vzbujajočim postavam med sprehajalci. (Dalje sledi.)

je postajalo slabše, temveč kar obe številki. Leta 1918 je bila trgovska bilanca še aktivna, izvoz 1.95 milijarde jenov, uvoz 1.66. Leta 1921 je bil uvoz že daleč pred izvozom in se je razmerje poostriilo še s tem, da je bil izvoz za celo tretjino manjši, kakor pa leta 1918; znašal je samo 1.25 milijarde jenov. Za naše jugoslovanske razmere seveda še zmeraj velikanska vsota. To nazadovanje je pa moralo priti in poznavalca razmer nič ne preseneti; japonska industrija splošno ni prvovrstna in se mora ob enakih razmerah umakniti evropskim izdelkom. Le vojna jo je dvignila. Z roko v roki z nazadovanjem eksporta gre seveda tudi zapiranje tovarn, odpuščenje delavcev in kar je še drugih takih kulturnih dobrot.

Japonska izvažava v prvi vrsti surovo svilo, bombaževino, svileno blago in predvilo; uvažava pa bombaž, železo stroje in več vrst živil. Poročila pravijo, da sta potres in požar razdejala več tovarn in da je požar uničil velike zaloge blaga, zlasti surove svile. V inozemstvu naloženi kapital bo moral priti nazaj na Japonsko, da pomaga industriji zopet na noge. Popraviti bodo morali razdejana prometna sredstva. Pa ta kapital ne bo zadostoval, če je katastrofa res tako velika, kakor poročajo. Še zadolžiti se bodo morali. Kakšne bodo v bližnji bodočnosti gospodarske razmere Japonske do drugih držav, še ne moremo nič reči. Saj niti ne vemo, kakšno izgubo imajo tvrdke, ki delajo z Japonsko. Gotovo je, da bo katastrofa vplivala tudi na angleški kapital, ki ga je na Japonskem veliko investiralnega, potem pa na ameriške zavarovalne družbe, ki so na Japonskem tudi zelo udeležene. Profiti potresu sicer ne zavarujejo, pač pa proti požaru in ta je napravil večjo škodo, kakor potres. — Tako vidimo, da par trenutkov trajajoč potres ne spremeni samo gospodarskega ustroja ene same države, temveč vpliva bolj ali manj na ves svet, ker je pravzaprav danes vse skupaj ena sama gospodarska enota.

Najboljši

PREMOG, DRVA IN OGLJE

kupite najceneje pri

Družbi Ilirija, Ljubljana

Kralja Petra trg 8. — Telefon 220.

Iz naših organizacij.

Izredni občni zbor trg. društva »Merkur« se vrši v sredo dne 12. septembra t. l. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih, Gradišče 17./I., s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsedstva. 2. Izročitev diplom 2 časnim članom. 3. Izprememba pravil. 4. Določitev članarine.

Industrija.

Snovanje industrijskega koncerna v Novem Sadu. V Novem Sadu se vrše že dni posvetovanja nekaterih največjih Ivornic v svrhu osnovanja koncerna, ki bi tako organiziran zaprosil za večji kredit v inozemstvu, ker je denarna kriza v Vojvodini vedno ostrčjša.

Denarstvo.

Olajšanje v prodaji deviz. Finančni minister je izdal odobrenje, da morejo pooblaščenec banke in zavodi posameznim državljanom za njihovo osebno potrebo prodajati tuje valute do 500 Din na mesec brez posebnega dovoljenja generalnega inspektorata financ.

Izkaz o stanju hranilnih vlog. Finančna delegacija objavlja uradno, da izide izkaz o stanju hranilnih vlog in dvigov pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji za II. četrtletje 1923 v eni prihodnjih številki »Uradnega lista«.

Carina.

Uvozna carina za uvoz goveje živine v Češkoslovaško znaša v češkoslovaških kronah: za vole 180 pri komadu, za bike 90, za krave 90, za mlado govejo živino 54, za teleta 15, za ovce in koze 7.50, za prašiče do 10 kg teže 4.50, za prašiče od 10 do 120 kg žive teže 66 čl. kron. — Manipulacijske takse se ne pobirajo.

Davki.

Davek na poslovni promet. Generalna direkcija neposrednih davkov je v nekem konkretnem primeru z razpisom z dne 28. julija 1923, št. 19.805, odločila, da so davkoplachevalci dolžni voditi knjigo opravljenega prometa za davek na poslovni promet, ako celokupni promet, torej vseh izvozom opravljeni promet, preseže vsoto 360 lisoč Din, ki utemeljuje dolžnost voditi knjigo. Davkoplachevalci, ki se bavijo z izvozom, so dolžni v prijavih izkazati celokupni promet, od tega odbiti z izvozom v inozemstvo doseženi promet in odbitek na zahtevo utemeljiti z overljenimi prepisi carinskih deklaracij ali drugimi verodostojnimi dokazili.

Promet.

Nov telefonski imenik. Vsem interesentom in telefonskim naročnikom sporočamo, da je izdala direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani nov imenik telefonskih naročnikov in telefonskih central svojega področja. Prodajna cena mu je 8 Din. V Ljubljani in Mariboru ga prodajata tamošnji glavni pošti (v Ljubljani brzojavno-telefonski oddelček, kjer je telefonska govorilnica). Nadalje ga bodo prodajale pošte Bled 1, Brežice, Celje, Dol. Lendava, Domžale, Gor. Radgona, Jesenice, Gor. Kamnik, Kočevje, Kranj, Ljubomer, Murska Sobota, Novo mesto, Ptuj, Ormož, Rogaška Slatina, Skofja Loka in Trzin. Interesenti v ostalih krajih ga lahko naroče pri eni navedenih pošt ali pa naravnost pri ekonomatu direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani.

Vagoni za izvoz. Vlada je rešila vprašanje vagonov za izvoz tako, da se bo izvoz lahko razvijal brez večjih ovir. Vlada bo dobila del vagonov na posojilo, del vagonov je že prejel na račun reparacij, poleg tega pa se bodo uporabljali tudi oni vagoni, v katerih stanujejo železničarji in ruski begunci. Slednjih vagonov je veliko število.

Pisma za Reko. Ministrstvo za pošto opozarja, naj se vse za Reko namenjene pošiljke ne naslavljajo z »Reka«, ampak »Fiume«, ker italijanska pošta pisem in drugih pošiljk ne naslavlja. Kdor pa piše na Reko v Črni gori, naj dostavi razločno: Črna gora.

Razno.

Kraljevska zahvala. Kabineta predsednika ministrskega sveta objavlja preko presbira: Nj. Vel. kralj in kraljica sta ob rojstvu prestolonaslednika dne 6. I. m. prejela nebroj čestitk z vseh strani iz države in iz inozemstva, v katerih se izraža narodna ljubav in radost in se vošči sreča in slava vzvišenim roditeljem. Njihovemu nasledniku in vsemu kraljevskemu domu. Predsednik ministrskega sveta je po nalogu z najvišjega mesta tem potom izrazil svojo zahvalo vsem onim, ki so ob prestolonaslednikovem rojstvu čestitali Nj. Vel.

Reško vprašanje. Naša vlada je obvestila italijansko vlado, da je pripravljena spraviti celo vprašanje pred razsodnika. Italija očitno ne želi, da pride do tega, pa je zainteresirala v tej stvari Pariz, ki je že bil v skrbeh radi prekinitve pogajanj, povzročene po grško-italijanskem sporu, v katerem lahko naša kraljevina igra odločilno ulogo. Na sestanku, ki ga je imel gospod Pašić dne 5. I. m. z g. Poincarjem, je bilo govora tudi o reškem vprašanju. G. Poincarre je bil v skrbeh za izid teh pogajanj, toda se je pomiril, ko je spoznal optimizem g. Pašića, ki je izjavil, da bo pred predložitvijo stvari razsodniku poskušal priti v Italijo do sporazuma o tem, kaj se ima storiti dalje. Istočasno je naglasil, da ne more pristati na nikako rešitev reškega vprašanja, ki bi kršila suverenost reške države in ki nam ne bi popolnoma garantirala nedotakljivosti našega ozemlja, vključivši Delto in Baroš, ki nam pripadajo po rapalski pogodbi. G. Poincarre je ponudil g. Pašiću uslugo, da posreduje v Rimu, da se reško vprašanje reši na sporazumen način, da ne bi moralo priti pred razsodnika. Vlada v Beogradu je bila o tem obveščena in pričakuje povratka g. Pašića.

Pokrajinska uprava objavlja: Občinsvo se ponovno svari, naj se v lastnem interesu ne približuje municijim skladiščem, da se ne pripete morebitni nesrečni dogodilji, ker imajo straže strogo povelje, vsakogar, ki ga dobe v bližini teh skladišč, prijeti in odvesti na komando mesta.

V Italiji se odstopijo telefoni privatni industriji. Na lorkovi seji ministrskega sveta je minister za pošto Di Cesarò razložil smernice za odstopitev telefonov privatni industriji. Telefonska služba v Italiji je bila vedno pomanjkljiva, tako ko je bila v rokah privatne industrije radi ovir, ki jih je stavil zakon, kakor potem, ko je prišla pod državno upravo, radi nezadostnih gmočnih sredstev, ki jih je državna bilanca stavljala v to svrhu na razpolago. Radi zgrešene organizacije telefonov predstavlja Italija z ozirom na prebivalstvo najnižji odstotek telefonskih naročnikov med vsemi državami srednje in zapadne Evrope. V očigled temu bi morala uprava v predstojem desetletju izdati ogromne svote za uslanovitev novih in za preureditev že obstoječih telefonskih central in za izpopolnitev zunanjih napeljav. Akoravno izkazuje točasno bilanca za telefone 2,390.079 lir čistega dobička, vendar ne bo mogla telefonska uprava zadostiti tozadevnim potrebam prebivalstva, dokler bo njen gospodarski program odvisen od državnega proračuna. Radi tega smatra minister za potrebnost, da se odstopi telefone privatni industriji. Gotovo bo priv. industrija bolj služila potrebam telefonskih naročnikov in javnosti, kakor država, ki ne more dati pravočasno potrebnih sredstev za razvoj službe. Na drugi strani bodo imele državne finance večji dobiček, kakor sedaj. V resnici predvideva namreč načrt za pogodbo poplačanje stroškov za obstoječe naprave s strani koncesionarjev in letno zakupnino v razmerju 5% kosmalih dohodkov, razen tega še udeležbo na čistem dobičku v smislu člena 10. kr. odloka z dne 8. februarja 1923, št. 309.

Avstrija in Jugoslavija. Povodom obiska avstrijskega zunanjega ministra na Belju, je danes avstrijski odpravnik Mosinger posebil pomočnika ministrstva zunanjih poslov Gavriloviča, s katerim je razpravljal o važnih gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo Jugoslavije in Avstrije. G. Gavrilović je izjavil, da pridejo konvencije o sekvestrih itd., sklenjene v Beogradu povodom obiska avstrijskega kanclerja Seipla, v jesenskem zasedanju Narodne skupščine na dnevni red. Začetkom meseca oktobra se pričnejo pogajanja za trgovsko pogodbo med obema državama.

Nemčija in Rusija. Rusko-nemško prijateljstvo temelji na solidni podlagi skupnih interesov, ki so političnega in gospodarskega značaja. Nemčija, ki je neprestano ogrožena po francoskem militarizmu, rada povdarja prijateljstvo z Rusijo, ki je še vedno največje strašilo za »buržujsko« Evropo. Sicer pa bi Nemci v skrajni sili sprejeli pomoč tudi od Rusije. Nemški industrijski izdelki se izvažajo v veliki množini v Rusijo, v zameno za poljske pridelke. Ta zamenjava je bila za Rusijo bolj pasivna do sedaj, zakaj uvoz je prekašal izvoz, toda z letošnjim letom se je tudi v tem oziru izpremenilo na bolje. Rusija ima letos na razpolago za izvoz 105 milijonov pudov žita (1 pud je 16 kg; pred vojno je Rusija izvozila 900 milijonov pudov žita na leto). Od tega dobi Nemčija 20 milijonov pudov za industrijske izdelke. Tozadevna pogodba med Berlinom in Moskvo je že sklenjena. Tako zadobiva nemško-rusko prijateljstvo vedno konkretnije podlago in ruska politika v Evropi ima nemško orijentacijo.

Primanjkljaj madžarske inozemske trgovine. Po poročilih iz Budimpešte znaša primanjkljaj inozemske bilance v prvi polovici t. l. 104.2 milijona zla-

lih kron. Lansko leto je znašal deficit v enaki dobi le 49 milijonov zlatih kron. Uvoz v prvi polovici 1923 je znašal 268.9 milijona kron več kakor v preteklem letu. Izvoz znaša 159.7 milijona zlatih kron, kar pove, da se je zmanjšal za 17.3 milijona zlatih kron.

Budimpeštanske občinske blagajne so prazne. Občina mesta Budimpešta se nahaja v skrajno kritičnih finančnih razmerah. Ze več mesecev prejema občinski uslužbenci neredno plače; tudi prvega tekočega meseca niso dobili niti stolinke. Nezadovoljstvo med uslužbenci je velikansko in splošno; dalo je povod prikritemu rovarstvu proti občinski upravi, ki je v par letih s slabim gospodarstvom popolnoma ugonobila nekdanje cvetočo občino madžarske prestolice.

Brezposelnost na Angleškem. V preteklem mesecu je število brezposelnih naraslo za 11.426, tako da znaša skupno število brezposelnih 1,223.300.

Razmnoževalni papir (nijoči)
THE REX CO., LJUBLJANA.

Hmelj.

Hmelj. XII. brzojavno tržno poročilo: Nürnberg, 7. 9. 1923. 1800 milijonov do 2 milijardi mark za 50 kg (1 kg = 880 jugoslov. kron).

Hmelj. XIII. brzojavno tržno poročilo: Nürnberg, 8. 9. 1923. Za 50 kg hmelja se plačevalo 2200 — 2500 milijonov M.

Tržna poročila.

Tržne cene v Zagrebu. Cene telec. mesa: Prednji deli 25 Din za kilogram, zadnji po 27 Din. — Piščanci po 20 Din, kokoši po 40 Din, velike kokoši po 60 Din, pilane race po 75 Din, pitane gosi po 170 Din komad. — Grozdje po 8 Din, slive po 2.50 Din, štajerska jabolka po 5 Din, breskve po 7.50 Din. — Jajca po 2 Din.

Žitni trg. Na novosadski produkti borzi notirajo žitu sledeče cene: pšenica 340 — 432.50 Din; ječmen 260 Din; oves 300 Din; koroza 267.50 — 300 Din; beli fižol 487.50 Din; pšenična moka št. 0 550 Din, št. 2 500 Din, št. 5 460 Din, št. 6 400 Din. Tendencia neizpremenjena. — Na zagrebškem žitnem trgu so pa sledeče cene: koroza 290 Din; fižol 460 dinarjev; pšenična moka št. 0 555 Din. — Tendencia neizpremenjena.

LJUBLJANA

SINON GREGORČIČEVA ULICA 13
Telefon štev. 552

Veletrgovina

A. Šarabon

v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago

raznovrstno žganje,
moko
in deže ne pridelke,
raznovrstno
rudninsko vodo.

Lastna pražarna za kavo
in mlin za dišave z električnim obratom.

Ceniki na razpolago.

ZASTOPNIK NA SEJMI

SANA

ZASTOPNIK NA SEJMI

Tvornica čokolade d. z o. z.

Hoče-Maribor

Najfinejše vrste čokolade in kakao.

Kvaliteta najboljša! Cene ugodne!

Veletrgovina

GREGORC & VERLIČ

LJUBLJANA

priporoča

špecerijsko, kolonijalno blago in vsakovrstno žganje.

Zahtevajte cenike!

Telefon 246.
Brzjavke: Grellč.

Priporočamo:

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

Najboljši šivalni stroji v vseh opre-
mah Grizner, Kaiser, Adler za rod-
binsko in obrtno rabo, istotam igle,
olje ter vse posamezne dele za vse
sisteme. Na veliko in malo!

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja

premog iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog, črni premog in brokele.

NASLOV:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 15, II. nadstr.

Oglašajte v „Trgovskem listu“!

Arhitekt in mestni stavbenik

VILJEM TREO

Ljubljana, Gosposvetska c. 10

Telefon interurban št. 103 — Ustanovljeno leta 1858

se priporoča za zgradbe vseh vrst
:: ter izvršuje načrte in proračune ::

TEODOR KORN

Ljubljana, Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vsakovrstnih kleparskih in vodovodnih inštalacijskih del ter za pokrivanje streh. Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. — Proračuni brezplačno in poštino prosto. — Popravila ločno in po najnižji ceni. Pločevinasta ambalaža, kakor kanle za firnež, olje, bencin, doze za barve, ::: kandile in konzerve. :::

Otroški vozički

več vrst. Dvokolesa raznih modelov, najnovejši motorčki ameriškega tipa „EWANS“. Velika zaloga pnevmatike in delov po najnižji ceni. — Sprejemajo se tudi vsa popravila, emajliranje in ponikanje.

TRIBUNA F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozičkov,
Ljubljana, Karlovska cesta 4.

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE

Leop. TRATNIK

Ljubljana, Sv. Petra cesta 25

Naprava kompletnih elektrarn. Zaloga raznih motorjev, svetilnih teles, žarnic in inštalacijskega materiala.

Načrte in proračune na zahtevo.

Prva žebeljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamnigorici.

Pisma: Žebeljarska zadruga, Kropa (Slovenija).

Brzjavke: Zadruga Kropa.

Telefon interurban: Podnart 2.

Žebli za železnice, žebli za ladje, črni ali pocinkani, žebli za zgradbe, žebli za čevlje, spojke za odre in prage, spojke za ladje in splave, železne brane, zobje za brane, kljuge za podobe, zid, cevi, vijaki, matice, zakovice, verige, žoki za pilote. Vsi drugi v našo stroko spadajoči izdelki po vzorcih in risbah.

Ljubljanska kreditna banka

Delniška glavnica:
Din 25,000.000

Skupne rezerve:
nad Din 20,000.000

Centrala: Ljubljana, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst

Brzjavni naslov:
Banka Ljubljana

Telefon št. 261, 413,
502, 503 in 504

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.